

Saatekirje sopimukselle**Asia: Kunnallisten valvontayksiköiden osallistuminen Vatin kehittämiskustannuksiin**

Vati-järjestelmä on valtakunnallinen terveysturvallisuuden toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä, joka otettiin käyttöön vuonna 2019 ja jonka ylläpitäjänä toimii Ruokavirasto. Järjestelmä otettiin käyttöön osittain keskeneräisenä. Vaikka järjestelmää on käyttöönoton jälkeen merkittävästi kehitetty, järjestelmässä on edelleen puutteita, jotka aiheuttavat ylimääräistä työtä ja heikentävät raporttitietojen luotettavuutta.

Vati-järjestelmän ohjausryhmässä on todettu, että valtiolta (MMM, STM, Ruokavirasto, Valvira) tänä vuonna ja todennäköisesti myös lähivuosina saatava rahoitus riittää ainoastaan VATI-järjestelmän välttämättömään ylläpitoon. Valtiolta saatavalla rahoituksella ei pääsääntöisesti ole mahdollista jatkaa Vati-järjestelmässä olevien puutteiden korjaamista ja käytettävyyden parantamista. Valtion edustajat ovat kertoneet, että mahdollisuutta lisärahoituksen saamiseen valtiolta ei ole. Järjestelmän kuntakäyttäjät kokevat kuitenkin tärkeäksi tietojärjestelmän kehitystyön jatkumisen.

Vati-järjestelmän ohjausryhmässä, jossa myös kunnat ovat edustettuina, päätettiin 15.12.2023 perustaa kuntaedustajien ja valtion virastojen työryhmä keskustelemaan siitä, voisivatko kunnat osallistua VATI-järjestelmän rahoittamiseen. Kuntien osallistuminen voisi mahdollistaa järjestelmän puutteiden korjaamisen jatkamisen ja jatkokehityksen. Työryhmä käsitteli eri vaihtoehtoja kuntien osallistumiseksi ja kustannusten jakamiseksi ja ryhmän ehdotuksena on kerätä vuosina 2025–2027 kunnilta 200 000 euroa vuosittain valvontayksiköitä hyödyttävään kehittämiseen.

Ruokaviraston rahoitusosuus Vati järjestelmän ylläpitoon vuonna 2023 oli 700 000 euroa ostorahaa sekä omaa työtä 800 000 euron edestä. Ruokavirasto vastaa osaltaan rahoituksellaan edelleen järjestelmän perusylläpidosta ja elinkaaripäivityksistä, virheiden korjauksista sekä pienistä parannuksista. Tähän sisältyy myös Vati-kokonaisuuden koordinaatio ja käytön tuki. Kunnilta kerättävä rahoitus ei vähennä tarvetta valtiolta saatavalle rahoitukselle eikä lisärahoituksen myötä tehdä leikkauksia Vatin

Saatekirje

Pvm/Datum/Date

20.5.2024

Dnro/Dnr/DNo

2986/04.03.00.00/2024

rahoitukseen muista lähteistä. Keväällä 2024 alkaneet Ruokaviraston YT-neuvottelut eivät myöskään liity tähän jo vuonna 2023 aloitettuun työhön.

Työryhmän kanta

Lähtökohtaisesti valtion tulisi kattaa valtakunnallisen järjestelmän kehittämisen kustannukset. Mikäli valtion budjettirahaa ei edelleenkään ole saatavissa, olisi kuntien tarpeen osallistua väliaikaisesti Vatin kehittämisen kustannuksiin. Tavoiteltu lisärahoitus on tarkoitettu nyt Vatissa edelleen tekemättä olevien, käyttäjien osoittamien perustoiminnallisuuksien kehittämiskohteiden toteutukseen.

Esitys

MMM, STM ja Ruokavirasto pyytävät, että kunnat (valvontayksiköt) osallistuvat väliaikaisesti Vatin kehittämisen kustannuksiin. Ruokavirasto tekee valvontayksiköiden kanssa sopimuksen, jolla kerätään 200 000 € vuosittain kertalaskutuksena helmikuussa. Sopimuskausi on 2025–2027, ja sopimuksella on kuuden kuukauden irtisanomisaika. Sopimus tulee olla tehtynä 30.9.2024 mennessä.

Kerättäväksi suunniteltu 200 000 € on pienin summa, jolla on mahdollista toteuttaa merkittäviä Vatista puuttuvia parannuksia. Laskutettava summa jyvitetäisiin valvontayksiköittäin Vatin käyttäjämäärien mukaan. Jos vain osa kunnista tekee sopimuksen ja sopimuksilla saataisiin kerättyä alle 100 000 €, jää lisärahoituksesta saatava hyöty liian pieneksi suhteessa aiheutuvaan työmäärään ja sopimus raukeaa kaikkien osapuolten osalta.

Kunnilta kerättävällä rahoituksella ei ole tarkoitus tehdä Vatiin uusia kokonaisuuksia vaan keskittyä parantamaan nykyistä Vatia vastaamaan sekä tietojen syötön että niiden käytön osalta valvontayksiköiden tarpeita. Nämä parannukset tulevat vähentämään Vatin käyttöön kuluvaan valvojien työaika ja parantamaan raportointitietojen luotettavuutta, jolloin valvonnan vaikuttavuus paranee, valvontayksiköiden työn seuraaminen ja tiedolla johtaminen helpottuu, laskutus sujuvoituu ja osaltaan myös toimijoiden hallinnollinen taakka kevenee.

Vatin kokonaisuutta ohjaa edelleen Vatin ohjausryhmä. Valvontayksiköiltä kerättyjen rahojen käyttöä ohjaisi uudistettu kehittämissyhmä, joka valmistelee yhteisen näemyksen rahojen käytöstä, osallistuu tehtävien tarkempaan määrittelyyn ja seuraa tavoitteiden täyttymistä. Sopimuksen tehneet valvontayksiköt voivat ehdottaa jäseniä ryhmään, jonka nimittää Ruokavirasto.

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7

Saatekirje

Pvm/Datum/Date

20.5.2024

Dnro/Dnr/DNo

2986/04.03.00.00/2024

Kehittämisyhmässä on oltava riittävä kokoonpano eri kokoisia valvontayksiköitä ja eri rooleissa toimivia käyttäjiä. Tarkoitus ei ole, että jokainen maksava valvontayksikkö osallistuu työhön, vaan että ryhmästä saadaan muodostettua niin monipuolinen, että erilaiset tarpeet tulevat kuulluksi. Hyvä kokoonpano voisi olla kuusi suurta, kolme keskikokoista ja kaksi pientä valvontayksikköä. Edustettuna tulisi olla johto-, pääkäyttäjä- ja peruskäyttäjätason henkilöitä. Jäsenistössä tulisi olla edustettuina elintarvikevalvonnasta rekisteröityjen ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen valvonta sekä terveydensuojeluvalvonnasta talousvesivalvonta, uimavesivalvonta, huoneistojen valvonta ja asumisterveysvalvonta sekä tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta. Lisäksi ryhmässä tulisi olla edustettuina laskutus, raportointitietojen käyttäminen kunnissa valvonnan ohjaukseen, seurantaan ja suunnitteluun sekä pakkokeinojen käyttäminen. Ryhmään nimitetään lisäksi edustus Ruokavirastosta, Valvirasta ja Aluehallintovirastosta.

Muutosten toteutuksen Vatiin tekee Ruokavirasto huomioon ottaen Vatin kokonaisuuden ja arkkitehtuurin. Sopimuksen mukaiset työt määräytyvät saadun rahoituksen ja kehittämissyhmässä päätetyn priorisoinnin perusteella. Kuten edellä on todettu, lisärahoitus on välttämätöntä näiden kehitystehtävien toteuttamiseksi.

Lisätiedot: Erityisasiantuntija Katri Klingberg
Yksikönjohtaja Jussi Koivisto

Allekirjoitus Sebastian Hielm, elintarviketurvallisuusjohtaja
Maa- ja metsätalousministeriö

Jari Keinänen, johtaja
Sosiaali- ja terveysministeriö

Leena Räsänen, pääjohtaja
Ruokavirasto

Liitteet Palvelusopimuksen luonnos, Vati ja valvontayksiköt
Esimerkkilaskelma Vatin kehittämiskustannusten jakautumisesta

Jakelu Kunnalliset valvontayksiköt

Ruokavirasto

PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket

PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority

P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7